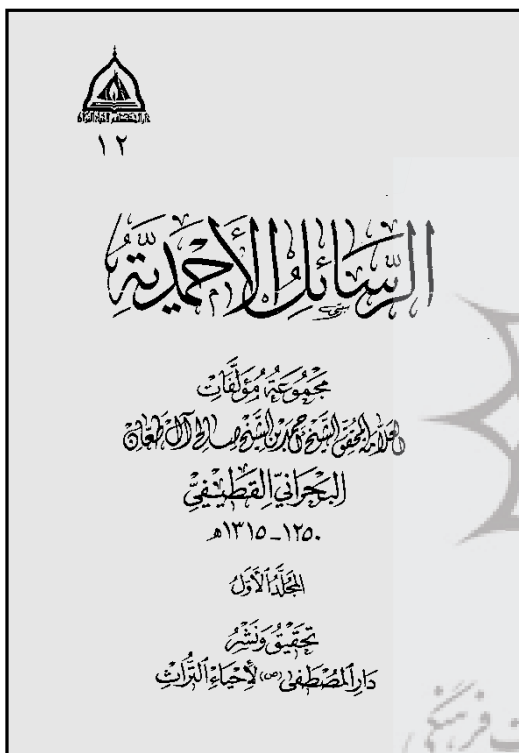

○ سید حسن فاطمی

الرسائل الاحمدية

○ الرسائل الاحمدية، ج ۳

○ نویسنده: احمد بن صالح آل طغان (۱۲۵۰-۱۳۱۵ ق)

○ تحقیق و نشر: قم، دارالمصطفی لاهیات التراث

○ نوبت چاپ: اول، ۱۴۱۹ ق

○ تعداد صفحات: ۴۲۶ + ۴۲۳ + ۵۱۱

بیان معنای لغوی و اصطلاحی عقل، اقسام عقول، مراتب عقل مؤمن، زیاده و نقصان در عقل ... پرداخته است.

۲. مسأله فی ابطال الدور المتهوم فی اثبات الامامة من الكتاب در این رساله کوتاه به شبهه دور درباره امامت ائمه اطهار(ع) پاسخ گفته شده است.

۳. مسأله فی الشفاعة شیخ محمد بحرانی دو پرسش درباره شفاعت مطرح کرده که نویسنده به آنها پاسخ گفته است.

۴. هدایة البرية الى احكام اللعنة الدمشقية این رساله شرحی است بر مقدمه کتاب لمعه که مشتمل است بر شرح بسم الله الرحمن الرحيم، حمد، شکر و مراتب علم و بحثی درباره نبوت و صلوات بر محمد و آل محمد(ص).

۵. حکم الماء المتقاطر من السقف حال نزول المطر نویسنده به این سؤال پاسخ می‌گوید که اگر از سقف آب باران قطره‌قطره روی زمین بریزد آیا زمین نجس، پاک می‌شود؟ شیخ با این

علامه محقق آیه‌الله العظمی شیخ احمد بن صالح آل طغان بحرانی از علمای برجسته در قطفیف بوده است که آثار ارزنده متعدد از خود به جای گذارده است. از جمله آثار وی کتاب الرسائل الاحمدية است.

در این کتاب رساله‌هایی از شیخ احمد آل طغان گرد آمده و تاریخ تدوین آنها بین سال‌های ۱۲۷۰ تا ۱۳۱۳ ق. است.

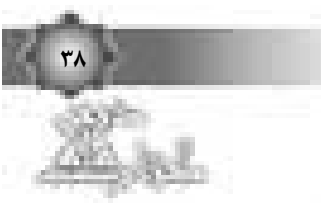
رساله‌ها در چهار بخش کلام، فقه، اصول فقه، دعا و زیارت تنظیم شده‌اند و رساله‌های فقهی به ترتیب ابواب فقه مرتب شده‌اند. مجموع برخی رساله‌ها در واقع یک رساله‌اند اما تقسیم‌بندی مطالب، سبب تقطیع آنها شده که در پاورقی تذکر داده شده است.

این اثر علمی توسط دارالمصطفی لاهیات التراث تحقیق و با تخریح مصادر و تقویم نصوص به چاپ رسیده است. پایان بخش کتاب، فهرست‌های زیر است:

آیات، روایات، معصومین(ع)، اعلام، فرق و مذاهب، اماکن، موضوعات، کلام

۱. العقل و اقسامه

از مرحوم آل طغان سؤالاتی درباره عقل شده و نویسنده در پاسخ، به

شرایط، زمین را پاک می‌داند. قطره‌های آب به باران متصل باشد، عرفاً بر آن «باران» صدق کند؛ محل نجس را فرا گیرد و عین نجس برطرف شود.

۶. مسأله فیما لو ماتت الام و قد خرج نصف الولد

اگر در حال خارج شدن بچه از شکم، مادر و فرزند هر دو بمیرند آیا بچه - که نیمی از آن بیرون آمده - بیرون کشیده می‌شود یا رها می‌گردد؟ در صورت رها شدن آیا غسل مادر کافی است یا نصف بچه جداگانه غسل داده می‌شود؟ در صورت خارج شدن بچه - پس از آن یا قبل از خروج یا در حال خارج شدن - خونی از مادر مرده بیاید آیا آن، خون نفاس به شمار می‌رود؟ در صورت نفاس بودن آیا غسل‌های واجب، تداخل می‌کنند؟ رساله عهده‌دار پاسخ به این پرسش‌ها است.

۷. قره العین فی حکم الجهر بالبسملة فی ما عدا الاولین

رساله با دو مقدمه آغاز می‌شود. در مقدمه نخست از این بحث می‌شود که اصل در اذکار نماز آیا جهر است یا اخفات؟ در مقدمه دوم محل نزاع مشخص شده است. در ادامه، شش قول با دلایل آنها آمده است.

۸. نقض رساله الشیخ علی ستری (م ۱۳۱۹ ق)

شیخ علی ستری بر این باور بوده است که آهسته خواندن بسمله در دو رکعت پایانی نماز، واجب است.

۹. حکم الجهر بالبسملة فی الاخیرین

این رساله، مکمل رساله قره العین است؛ چرا که در آنجا دلایل دو قول پایانی مفصل نیامده ولی در اینجا به تفصیل بیان شده است.

۱۰. اجوبه مسائل الشیخ جعفر العوامی

اگر عید در روز جمعه بود و نماز عید به عنوان نماز واجب برگزار شد آیا آنان که نماز عید را خوانده‌اند غیر از امام - باید در نماز جمعه نیز حضور یابند یا خیر؟ بنا به هر دو فرض، اگر تعداد معتبر در وجوب نماز جمعه تکمیل شد و آنان همان کسانی باشند که نماز عید را خوانده‌اند آیا نماز جمعه واجب می‌شود؟ آیا نماز ظهر ساقط می‌شود؟

۱۱. منهاج السلامة فی حکم الخارج عن بلد الاقامة

حکم مسافری که در غیروطن خویش ده روز اقامت کرده و پس از آن قصد سفر دارد اما می‌خواهد از روستاهای خارج از اقامت که کاری در آنها دارد، خارج شود، بدون این که تصمیم داشته باشد در محل اقامت قبلی یا جای دیگر اقامت کند.

۱۲. حاشیه علی مباحث الخلل من کتاب الشرائع

نویسنده، شرحی استدلالی بر مباحث خلل در نماز از کتاب شرائع نگاشته است.

۱۳. شرح مبحث زکاة السخال من کتاب الروضة البهیة فی شرح

اللغة الدمشقیة

شهید اول و شهید ثانی بحثی را درباره تعلق زکات به بچه گوسفند و گاو و شتر مطرح کرده‌اند که نویسنده، این مبحث را شرح کرده است.

۱۴. الرساله العاشوریة

نویسنده به این پرسش‌ها پاسخ گفته است: عاشورا یعنی چه؟ روزه عاشورا آیا همان صوم است یا امساک؟ صوم و

امساک یعنی چه؟

«عصر» و «ساعة» در روایت «بعدالعصر بساعة» یعنی چه؟ وقت افطار چه زمانی است؟

ثواب روزه عاشورا چیست؟

۱۵. استبصار المخالف بعدالحج

اگر شخص سنی پس از حج شیعه شود آیا به جهت اخلال به طواف نساء، ازدواج بر او حرام است؟

۱۶. مسأله فی عمره التمتع

رساله جهت پاسخ به این سؤال نگاشته شده است: شخصی اعمال عمره تمتع را به پایان رسانده سپس عقلش را به سبب تب از دست داده و امیدوی به خوب شدن او نیست تا بتواند برای حج، محرم شود و قوفین را درک کند. تکلیف همراهان او چیست؟ اگر پس از ایام حج در حالی که در مکه است بیهودی یافت تکلیف خود او چیست؟

۱۷. حکم من مات فی عمره التمتع قبل ان یحرم للحج

مردی که در مکه بعد از انجام اعمال عمره تمتع و پیش از محرم شدن برای حج بمیرد آیا حج از او ساقط می‌شود یا باید نایب بگیرد یا...؟

۱۸. مسأله فیما لو باع واحد شیئاً علی رجلین

اگر یک نفر در یک معامله، چیزی را به دو نفر بفروشد و یکی از آنها آن را از جانب خود و دیگری قبول کند سپس بایع معامله با یکی را فسخ کند آیا بایع از هر دو فسخ می‌شود؟

۱۹. جواب مسأله الشیخ حسن علی

صلح از آنچه به صورت مشاع مستحق است و مقدار آن مجهول است از چیز معین با مقدار معلوم که در آن مشاع است چگونه می‌باشد؟ مثلاً مورد استحقاق مردد است بین نصف یا ربع چیزی، سپس از آن به ثلثش یا سدسش مصالحه شود.

۲۰. بطلان الوكالة بفعل متعلقها او منافیها

هر گاه موکل متعلق وکالت را انجام دهد، وکالت باطل می‌شود؛ مثلاً کسی را در فروش چیزی وکیل کند اما خود بفروشد. همچنین اگر عملی منافای با آن انجام دهد؛ مثلاً پس از آن که دیگری را وکیل در فروش چیزی کرد آن را به فرد دیگر ببخشد.

اختلاف فقها در برخی صورت‌های جزئی بیان شده است.

۲۱. مسأله فی الوصیة

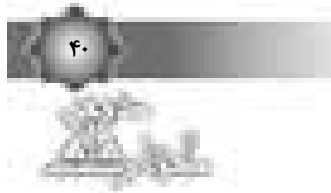
شیخ محمد بحرانی سؤالی را درباره وصیت به بیش از ثلث مطرح کرده است و نویسنده پاسخ می‌گوید.

۲۲. مسأله فی من رجع و لم یخبر الزوجة بالرجوع حتی تزوجت

کسی که زنش را در طهر غیر موقعه طلاق دهد و دو شاهد هم بگیرد سپس در عده و قبل از انقضای مدت، رجوع کند و برای بازگشت خود شاهد بگیرد اما خبر آن به زن نرسد تا این که از عده خارج شود حال اگر مرد بینه اقامه کند آیا طلاق به هم خورده یا خیر؟

فروع دیگری در این باره نیز بررسی شده است.

۲۳. مسأله فیما لو طلقت امرأة لكونها حبلى ثم تبین فساد الحمل

مردی، زنی را به دلیل باردار بودن طلاق دهد و زن هم به باردار بودن اعتراف کند اما پس از طلاق معلوم شود که زن حامله نبوده است آیا طلاق هم باطل می‌شود؟ آیا میان طلاق رجعی و بائن تفاوت است؟

۲۴. اقامة البرهان فی حل الاربیان

بعضی از حاشیه‌نویسان بر کتاب لمعه نوعی ماهی به نام «اربیان» را حرام دانسته‌اند؛ زیرا آن را با «رَبِیْثًا» که در روایات از آن نهی شده، اشتباه گرفته‌اند. نویسنده این لغزش آنها را توضیح می‌دهد.

۲۵. میراث المعتق اذا مات عتیقه

هر گاه بنده‌ای که آزاد شده بمیرد در حالی که وارثی ندارد آیا آزادکننده آن به طور مطلق ارث می‌برد یا خیر؟

۲۶. میراث الجدة مع الاخت

آیا به مادر بزرگ با وجود خواهر پدری و پدر و مادری یک ششم داده می‌شود یا یک سوم؟

۲۷. مسألة فی رجل عنده زوجتان...

مردی دو زن دارد و از هر زن یک دختر هم دارد. سپس با یکی از دو زن با دختری که از او دارد غرق می‌شود و دختر غرق شده، جد و جدۀ مادری دارد و همهٔ اموال تنها برای مرد است. در این فرض، اموال چگونه تقسیم می‌شود؟

۲۸. الحیوة

اصحاب در مورد آنچه به عنوان ارث به پسر بزرگ اختصاص دارد به شمشیر، لباس بدن، انگشتر و قرآن بسنده کرده‌اند اما کتاب را جزء آنها نیاورده‌اند در حالی که در روایات به آن تصریح شده است. لذا نویسنده این رساله را به آن اختصاص داده است.

اصول فقه

۲۹. الدرر الغرورية فی تحقیق الاصول الفقهية

اگر چه نویسنده در مقدمه، هشت باب را برای رساله ذکر می‌کند اما موفق به اتمام کتاب نشده و تنها بخشی از باب اول را نوشته شده است. در این قسمت به تعریف فقه در لغت و عرف متشرعه با اشکالات و جواب آنها پرداخته است.

۳۰. الدرر الفكرية فی اجوبة المسائل الشبرية

رساله شامل پاسخ به سؤال‌های سید شبر بحرانی است که برای پدر نویسنده فرستاده است. اما وی از جانب پدر در بیست سالگی پاسخ داده است. پرسش‌ها در موضوعات زیر است:

۱. جواز تمسک به کتاب اگر چه از سوی معصوم (ع) تفسیر نشده باشد؛

۲. اختلاف فقها در فتاوی؛

۳. معنای اجماع به جمیع شقوق آن؛

۴. اجتهاد و تقلید.

۳۱. مسألة فی جواز الاخذ من المجتهدین و المحدثین و تقلید کل

منهما من آحاد الفریقین

چنان که عنوان رساله نشان می‌دهد بحث دربارهٔ جواز تقلید از مجتهدان و اخباری‌ها است.

نویسنده این جمله را که از استادش شیخ انصاری شنیده نقل می‌کند: ان الفقیة اذا تتبع الحدائق او الوسائل و لم یجد المخصّص جازله العمل بالعام.

۳۲. العمدة نظم الزبدة

نویسنده، کتاب الزبدة فی اصول الفقه تألیف شیخ‌بهای را به نظم در آورده است.

دعا و زیارت

۳۳. شرح فقره «هبنی» من دعاء کمیل

شخصی سه پرسش دربارهٔ دعای کمیل پرسیده که نویسنده جواب داده است:

۱. معنای «هبنی» در «فهبینی یا الهی و سیدی... و هبنی صبرت علی...»؛

۲. ترکیب نحوی آن؛

۳. ترکیب نحوی «وان» در «لاکرمنّ زیداً و ان اهانتی»

۳۴. مسألة عن معنی «و فی قلوب من والاه قبره»

نویسنده به معنای فراز فوق از زیارت امام حسین (ع) پرداخته است. برخی دیگر از آثار چاپ شده وی عبارتند از:

الف) المراثی الاحمدیه

این کتاب، دیوان شعر است که در بردارندهٔ همهٔ اشعار آل طعان نیست و در انوارالبدین پاره‌ای از اشعاری که در دیوان نیامده، ذکر شده است.

ب) وفاة الامام الرضا

این اثر در نجف و قم به چاپ رسیده است.

ج) زادالمجتهدین فی شرح بلغة المحدثین

شرحی است بر بلغة المحدثین تألیف شیخ سلیمان ماحوزی (م ۱۱۲۱ ق) که در آن رجالی گرد آمده است که در نظر نویسنده وثاقت آنها احراز شده است. به سبب اجمال آن، شارح با تفصیل، رجال را معرفی کرده؛ لیکن تنها موفق شده حرف همزه را به اتمام رساند.

د) علامة العلماء الشیخ الانصاری

کتاب شرح حال کوتاهی از شیخ انصاری است. دو قصیده از نویسنده در رثای استادش شیخ انصاری در آن چاپ شده است. این اثر توسط کنگرهٔ دویمین سال تولد شیخ انصاری در سال ۱۴۱۵ ق. به چاپ رسیده است.

ه) الصحیفة الصادقیة والدعوات الجعفریة

دعاهای رسیده از امام صادق (ع) در این کتاب گرد آمده و تعداد آنها به ۹۶۹ دعا می‌رسد. این کتاب توسط دارالمصطفی لاجیاء التراث به چاپ رسیده است.